

ผลการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้กระบวนการกลุ่มตามทฤษฎีการวางเงื่อนไข
แบบการกระทำเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบ ของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2
THE RESULTS OF THE EXPERIENCE USING GROUP PROCESS ACCORDING TO
THEORY CONDITIONING ACTIONS TO PROMOTE RESPONSIBILITY OF
KINDERGARTEN 2 STUDENTS

Received: May 15, 2024

Revised: August 13, 2024

Accepted: September 30, 2024

รุ่งนภา รัตวิชัย และ ดวงใจ รุ่งเรือง*

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

Roongnapar Ratanatvichai and Duangjai Roongreang*

Faculty of Education, Thonburi Rajabhat University

* Corresponding author, E-mail: duangjai.r@dru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมประสบการณ์โดยใช้กระบวนการกลุ่มตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย ด้วยการเปรียบเทียบพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรม กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 โรงเรียนคลองบางกะอี่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 24 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้กระบวนการกลุ่มตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยแบบ One-Group Pretest-Posttest Design สถิติทดสอบสมมุติฐาน การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนความต่างของความรับผิดชอบก่อนทดลอง และหลังทดลองโดยใช้ t-test for Dependent Sample ผลการวิจัย พบว่า 1) เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความรับผิดชอบก่อนการทดลองอยู่ในระดับควรส่งเสริม หลังการทดลองอยู่ในระดับดี 2) เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมความรับผิดชอบหลังการทดลองสูงกว่าการทดลองและแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ/ ความรับผิดชอบ/ นักเรียนอนุบาล

ABSTRACT

The purpose of this research was to study the results of organizing experiential activities using group processes based on the theory of action conditioning to promote responsibility in early childhood. By comparing the responsible behavior of early childhood children before and after organizing the activity. The population was second year kindergarten students at Khlong Bang Kai School. Samut Prakan Primary Educational Service Area Office, Area 2, Semester 1, Academic Year 2023, number of 24 people. The research tool is a plan for organizing activities to enhance experiences using group processes based on the theory of conditioning the action patterns of second-year kindergarten students and the instrument used to collect data was the Responsible Behavior Observation Form for Early Childhood Children. The experiment was conducted according to the research design of One-Group Pretest-Posttest Design. Statistics tested the hypothesis. Comparative analysis of differences in responsibility scores before the experiment. and after experimenting using t-test for Dependent Sample. The research results found that 1) Early childhood children have responsible behavior before the experiment at a level that should be promoted. After the experiment it was at a good level and 2) Preschool children had higher responsible behavior after the experiment than the experiment and were significantly different at the .01 level.

Keywords : Action Conditioning Theory/ Responsibility/ Kindergarten Students

บทนำ

กิจกรรมเสริมประสบการณ์ถือเป็นหนึ่งกิจกรรมหลักสำหรับเด็กปฐมวัย ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการคิดของเด็กปฐมวัย เพราะรูปแบบลักษณะของการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์อยู่บนพื้นฐานตามแนวคิดที่ว่า เด็กทุกคนมีศักยภาพในการสร้างองค์ความรู้ โดยอาศัยสภาพจริงที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมและวัฒนธรรมของคน และควรจัดให้สอดคล้องกับธรรมชาติของเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นวัยแห่งการเรียนรู้ผ่านการสัมผัส การชิมชั๊บ การเลียนแบบ การกระทำ การเล่นอย่างมีความสุข องค์ความรู้ ได้จากประสบการณ์ตรง ที่เด็กได้มีโอกาสปฏิบัติโดยวิธีการที่หลากหลาย อีกทั้งยังเป็นการฝึกเด็กให้ได้คิดแก้ปัญหา ใช้เหตุผลและฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน ด้วยวิธีการต่างๆ ได้แก่ การสนทนา การอภิปราย การเล่านิทาน การสาธิต การใช้คำถาม การทดลอง ปฏิบัติการ ศึกษาออกสถานที่ การเล่านิทาน บทบาทสมมติ การร้องเพลง เล่นเกม ท่องคำคล้องจอง ฯลฯ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) นอกเหนือจากนี้ การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ซึ่งถือเป็นวิธีการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับความรู้จากการลงมือปฏิบัติงานเป็นกลุ่ม กระบวนการดังกล่าวมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของสมาชิกแต่ละคน ทำให้เกิดการเรียนรู้แบบช่วยเหลือกัน โดยกระบวนการทำงานร่วมกัน ทำให้ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในลักษณะพึ่งพากัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกใช้วิธีการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่ม โดยมุ่งหวังให้เด็กมีความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่ศึกษา สามารถนำความรู้ไปอธิบาย แลกเปลี่ยน ช่วยเหลือเพื่อนที่อยู่ภายในกลุ่ม (สุริยะ หาญพิชัย, 2560) รวมถึงพฤติกรรมความรับผิดชอบที่เป็นส่วนหนึ่งของการแสดงออกในการร่วมมือกันปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม

การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้กระบวนการกลุ่มจึงถือเป็นรูปแบบกิจกรรม ในการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมที่ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้และพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมควบคู่กันไปด้วย ซึ่งตามคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรในหัวข้อประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคมไว้ว่า เป็นการสนับสนุนให้เด็กมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว จากการปฏิบัติกิจกรรมผ่านการเรียนรู้ทางสังคม เช่น การเล่น การทำงานกับผู้อื่น การปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมการแก้ปัญหา ความขัดแย้ง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) และการพัฒนาความรับผิดชอบต่อเด็กปฐมวัย ถือเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ให้เด็กปฐมวัยมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่และบทบาทของตนเอง โดยทำงานในหน้าที่ให้สำเร็จด้วยตนเอง ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อตนเองในการรักษาสุขภาพอนามัย การเก็บรักษาสิ่งของเครื่องใช้ การตั้งใจทำงานให้สำเร็จ ความรับผิดชอบต่อสังคมในด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว ได้แก่ การช่วยเหลืองานต่าง ๆ ในบ้านการถนอมรักษาเครื่องใช้

ต่าง ๆ ภายในบ้าน การดูแลและวางความปลอดภัยให้ครอบครัว ความรับผิดชอบต่อชุมชน ได้แก่ การช่วยเหลืองานต่าง ๆ ของชุมชน การช่วยเหลืองานของโรงเรียนและงานช่วยเหลืองานบุคคลต่าง ๆ (บุญผดุง มัยเฟือก, 2544)

ปัจจุบันได้มีการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อให้นักเรียนแสดงออกในความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่ม มีส่วนร่วมในความสำเร็จของการดำเนินงานของกลุ่ม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มมี 5 ด้าน คือ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติงาน 2) ด้านความรับผิดชอบและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน 3) ด้านการอภิปรายและร่วมแสดงความคิดเห็นในกลุ่ม 4) ด้านความตั้งใจเอาใจใส่ ความสำเร็จของงานและ 5) ด้านการสรุปองค์ความรู้และเสนองาน โดยใช้ตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขด้วยการกระทำ (Operant Conditioning Theory) ของ สกินเนอร์ ที่อธิบายเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ที่เป็นผู้ลงมือปฏิบัติเอง ว่าพฤติกรรมของสิ่งมีชีวิตมี 2 แบบ คือ 1) Respondent Behavior คือพฤติกรรมหรือการตอบสนองที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ หรือเป็นปฏิกิริยาสะท้อน (Reflex) ซึ่งสิ่งมีชีวิตไม่สามารถควบคุมตัวเองได้ และ 2.) Operant Behavior คือพฤติกรรมที่เกิดจากสิ่งมีชีวิตเป็นผู้กำหนด หรือเลือกที่จะแสดงออกมา ส่วนใหญ่จะเป็นพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกในชีวิตประจำวัน เช่น กิน นอน พุด เดิน ทำงาน ขับการเรียนรู้ตามแนวคิดของสกินเนอร์ เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ซึ่งสกินเนอร์ให้ความสำคัญต่อการตอบสนองมากกว่าสิ่งเร้า จึงมีคนเรียกว่าเป็นทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบ Type R นอกจากนี้สกินเนอร์ให้ความสำคัญต่อการเสริมแรง (Reinforcement) ว่ามีผลทำให้เกิดการเรียนรู้ที่คงทนถาวรยิ่งขึ้นด้วย (สมเกียรติ ศรีรุ่งเรือง, สิทธิพล อาจอินทร์, 2555)

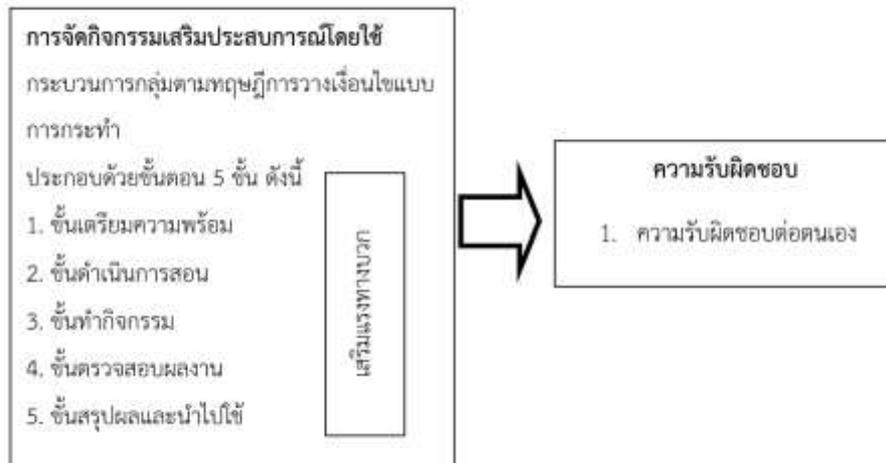
ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้กระบวนการกลุ่มตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย ที่แสดงถึงพฤติกรรมความตั้งใจ มุ่งมั่นที่จะปฏิบัติภารกิจทั้งในส่วนตัวและส่วนรวมให้สำเร็จตามความมุ่งหมายตามหน้าที่ของตน โดยไม่ต้องมีการควบคุมจากผู้อื่น รวมทั้งยอมรับผลการกระทำนั้น และพยายามปรับปรุงการปฏิบัติภารกิจนั้นให้ดีขึ้น ถือเป็นความรับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่ การรักษาความสะอาดของร่างกาย การมีสุขนิสัยที่ดีในการรับประทานอาหาร และการทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ (ปราณี อยู่ประสิทธิ์, 2547)

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาผลการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้กระบวนการกลุ่มตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาการจัดการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ กระบวนการกลุ่ม และทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ จึงมีความสนใจในการใช้กิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้กระบวนการกลุ่มตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบ สำหรับเด็กปฐมวัยที่มีอายุ 5-6 ปี ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำหรือ การพัฒนาขึ้นโดย เบอร์ริส เฟรดเดอริค สกินเนอร์ (Burrhus Frederick Skinner) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับกระบวนการกลุ่ม แล้วสังเคราะห์ลำดับขั้นตอนการจัดประสบการณ์โดยใช้กระบวนการกลุ่มตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบซึ่งเด็กปฐมวัยจะได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มผ่านปฏิสัมพันธ์แบบทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ ซึ่งจะพัฒนาพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย สามารถเขียนกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 โรงเรียนคลองบางกะอี่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 24 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้กระบวนการกลุ่มตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.2.1 การสร้างแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้กระบวนการกลุ่มตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2

1) ผู้วิจัยทำการศึกษาเอกสารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2560 แนวคิดทฤษฎี หลักการและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ กระบวนการกลุ่ม และทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ

2) ผู้วิจัยสร้างแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้กระบวนการกลุ่มตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 โดยจัดกิจกรรมที่ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ประกอบด้วยขั้นตอน 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมความพร้อม ผู้สอนดำเนินการเกริ่นแนะนำกิจกรรม จัดกลุ่ม และร่วมกันตั้งจุดมุ่งหมายของการเรียน

2. ขั้นดำเนินการสอน ผู้สอนดำเนินการนำเข้าสู่บทเรียน อธิบายขั้นตอน วัสดุ อุปกรณ์ในการทำกิจกรรม แนะนำกระบวนการทำงานกลุ่มที่ดี สร้างข้อตกลงโดยการวางเงื่อนไข ให้แต่ละกลุ่มมอบหมายงาน โดยเด็กวางหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มและวางเป้าหมายของกลุ่มร่วมกัน

3. ขั้นทำกิจกรรม ผู้สอนทำหน้าที่ในการสังเกตและอำนวยความสะดวกให้คำแนะนำในการทำกิจกรรมรวมทั้งกระตุ้นและให้แรงเสริมกับเด็กในการทำกิจกรรมร่วมกัน โดยเด็กจะลงมือปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มตามที่ได้รับมอบหมายเพื่อบรรลุตามที่ตกลงไว้

4. ขั้นตรวจสอบผลงาน ผู้สอนทำหน้าที่สังเกตการนำเสนอผลงานของแต่ละกลุ่ม ขั้นตอนนี้เป็นการตรวจสอบความถูกต้องของผลงาน และประเมินผลการทำงานกลุ่มกับเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยให้เด็กช่วยกันประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองและสมาชิกร่วมกัน ซึ่งครูจะเป็นผู้คอยเสริมแรงให้เด็กได้มีความมั่นใจมากขึ้น

5. ขึ้นสรุปผลและนำไปใช้ ผู้สอนและเด็กร่วมกันสนทนาสรุปประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้จากการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน ประกอบเหตุการณ์ขณะเด็กทำกิจกรรมและการอธิบายเพิ่มเติมเพื่อช่วยเสริมแรงทางบวกให้เด็กสามารถนำข้อสรุปไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

3) นำแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้กระบวนการกลุ่มตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 ที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเพื่อพิจารณาคุณค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) นำข้อมูลจากการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

4) นำแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้กระบวนการกลุ่มตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 ที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยต่อไป

2.2.1 การสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2

1) ศึกษาความหมาย ประเภท ลักษณะ ที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบของ Flippo (1966)

2) สร้างแบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 ซึ่งเป็นแบบสังเกตด้านความรับผิดชอบ โดยผู้วิจัยได้แบ่งความรับผิดชอบเป็น 4 พฤติกรรมบ่งชี้ แต่ละพฤติกรรมบ่งชี้มี 3 ระดับพฤติกรรม ดังนี้

พฤติกรรมบ่งชี้ที่ 1 ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน

ระดับพฤติกรรมที่ 3 ปฏิบัติกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จตรงตามเวลา

ระดับพฤติกรรมที่ 2 ปฏิบัติกิจกรรมและทำงานได้แต่ไม่ตรงตามเวลาที่กำหนด

ระดับพฤติกรรมที่ 1 ปฏิบัติกิจกรรมหรือทำงานไม่ได้และไม่ตรงเวลาที่กำหนด

พฤติกรรมบ่งชี้ที่ 2 ดูแลรักษาเครื่องใช้ส่วนตัวให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและอยู่ในสภาพที่ดี

ระดับพฤติกรรมที่ 3 สามารถเก็บของใช้ส่วนตัวเข้าที่ที่เรียบร้อยได้ด้วยตนเอง

ระดับพฤติกรรมที่ 2 สามารถเก็บของใช้ส่วนตัวเข้าที่ให้ได้แต่ไม่เรียบร้อยและให้เพื่อนหรือครูคอยเก็บ

บางครั้ง

ระดับพฤติกรรมที่ 1 ไม่สามารถเก็บของใช้ส่วนตัวเข้าที่ให้เรียบร้อยต้องให้เพื่อนหรือครูคอยเก็บ

บ่อยครั้ง

พฤติกรรมบ่งชี้ที่ 3 ประพฤติตนเป็นคนดีมีระเบียบวินัย

ระดับพฤติกรรมที่ 3 เดินเข้าแถวได้ด้วยตนเองโดยที่ครูพูดแค่ 1 ครั้ง

ระดับพฤติกรรมที่ 2 เดินเข้าแถวได้ด้วยตนเองโดยที่ครูพูดแค่ 2 ครั้งขึ้นไป

ระดับพฤติกรรมที่ 1 ไม่สามารถควบคุมตนเองในการเข้าแถวได้

พฤติกรรมบ่งชี้ที่ 4 เอาใจใส่สุขภาพอนามัยของตนเอง

ระดับพฤติกรรมที่ 3 สามารถล้างมือให้สะอาดตามหลักสุขอนามัย 7 ขั้นตอน

ระดับพฤติกรรมที่ 2 สามารถล้างมือให้สะอาดตามหลักสุขอนามัยแต่ไม่ครบ 7 ขั้นตอน

ระดับพฤติกรรมที่ 1 สามารถล้างมือให้สะอาดได้โดยที่มีฟองติดมืออยู่

3) นำแบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) หาค่าความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมบ่งชี้กับจุดประสงค์ (index of item-objective congruence: IOC) จากนั้นปรับแก้พฤติกรรมบ่งชี้และระดับพฤติกรรมที่มีค่า IOC น้อยกว่า 0.5 ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แก้ไขปรับปรุงแบบสังเกต

4) นำแบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 ที่ปรับปรุงแล้วไปประเมินค่าความเชื่อถือ (reliability) ด้วยวิธีการหาค่าความเที่ยงระหว่างผู้สังเกต (interrater reliability; IRR-testing) โดยผู้วิจัยสุ่มเลือกเด็กปฐมวัยมาทำการประเมินโดยผู้ประเมินต้องเข้าใจวิธีการใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 โดยจะร่วมสังเกตและประเมินพฤติกรรมในครั้งเดียวกัน แต่แยกประเมินในแบบประเมินของตน ภายหลังจากการประเมินนำผลการประเมินไปหาค่าความคลาดเคลื่อนของการประเมิน หรือ error coefficient ร้อยละ และค่าความเชื่อถือได้ หรือ reliability coefficient ร้อยละจนกว่าค่าความเชื่อถือได้ของการจำแนกจะเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 80

5) นำแบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 ใช้สำหรับเป็นเครื่องมือในการทดลองกับกลุ่มเป้าหมาย

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยแบบ One-Group Pretest-Posttest Design (ล้วน สายยศ , 2539) ดังนี้

ตารางที่ 1 แบบแผนการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	ก่อนการทดลอง	ทำการทดลอง	หลังการทดลอง
E	T1	X	T2

ความหมายของสัญลักษณ์

- E แทน กลุ่มเป้าหมาย
- T1 แทน การสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบก่อนการทดลอง
- X แทน การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม
- T2 แทน การสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบหลังการทดลอง

วิธีการดำเนินการทดลอง

- 1) สร้างความคุ้นเคยกับเด็กและจัดเตรียมสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมเป็นระยะเวลา
- 2) ผู้วิจัย 2 คนทำการสังเกตและบันทึกโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 จากกลุ่มเป้าหมายก่อนการทดลอง
- 3) ผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเอง โดยจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เป็นเวลา 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน ได้แก่ วันจันทร์ วันพุธ วันศุกร์ วันละ 30 นาที รวม 15 ครั้ง ในช่วงเวลา 08.40-09.10 น. จนสิ้นสุดการทดลอง
- 4) ผู้วิจัย 2 คนทำการสังเกตและบันทึกโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 จากกลุ่มเป้าหมายหลังการทดลอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมทางคอมพิวเตอร์ และกำหนดสถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำผลคะแนนจากแบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 ที่ได้ มาหาค่าเฉลี่ย (X) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนระดับพฤติกรรมบ่งชี้จากแบบสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 ก่อนและหลังแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้กระบวนการกลุ่มตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของนักเรียนอนุบาลชั้นปีที่ 2 โดยใช้ค่าสถิติ t-test Paired samples test

สรุปผลการวิจัย

ผลการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้กระบวนการกลุ่มตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบ โดยเปรียบเทียบพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์โดยใช้กระบวนการกลุ่มตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ แบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 การเปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้กระบวนการกลุ่มตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ

พฤติกรรมความรับผิดชอบ	\bar{X}	ระดับ	SD	t	P
ก่อนเรียน	4.83	ปานกลาง	0.96	37.65	.000
หลังเรียน	11.62	ดี	0.49		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้กระบวนการกลุ่มตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบหลังการร่วมกิจกรรมเด็กปฐมวัยมีความรับผิดชอบสูงขึ้น และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากก่อนการทดลอง เด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมความรับผิดชอบ 4.83 มีความรับผิดชอบที่แสดงออกอยู่ในระดับปานกลาง หลังจากที่ได้รับการทดลองเด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมความรับผิดชอบ 11.62 มีความรับผิดชอบที่แสดงออกอยู่ในระดับดี

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้กระบวนการกลุ่มตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบ

ตารางที่ 3 ผลการเปลี่ยนแปลงความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้กระบวนการกลุ่มตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ

ความรับผิดชอบ		\bar{X}	ระดับ	SD
พฤติกรรมบ่งชี้ที่ 1 ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน	ก่อนการทดลอง	1.20	น้อย	0.40
	หลังการทดลอง	2.83	ดี	0.37
พฤติกรรมบ่งชี้ที่ 2 ดูแลรักษาเครื่องใช้ส่วนตัวให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและอยู่ในสภาพที่ดี	ก่อนการทดลอง	1.04	น้อย	0.19
	หลังการทดลอง	2.91	ดี	0.27
พฤติกรรมบ่งชี้ที่ 3 ประพฤติตนเป็นคนดีมีระเบียบวินัยและคุณธรรม	ก่อนการทดลอง	1.08	น้อย	0.27
	หลังการทดลอง	2.89	ดี	0.31
พฤติกรรมบ่งชี้ที่ 4 เอาใจใส่สุขภาพอนามัยของตนเอง	ก่อนการทดลอง	1.08	น้อย	0.27
	หลังการทดลอง	2.91	ดี	0.27

จากตารางที่ 3 พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้กระบวนการกลุ่มตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำหลังจากการสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบก่อนทดลองและหลังทดลองแตกต่างกัน ดังนี้พฤติกรรมบ่งชี้ที่ 1 ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนก่อนทดลอง ค่าเฉลี่ยรวมมีค่าเท่ากับ 1.20 และค่าเฉลี่ยรวมหลังการทดลองมีค่าเท่ากับ 2.83 พฤติกรรมบ่งชี้ที่ 2 ดูแลรักษาเครื่องใช้ส่วนตัวให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและอยู่ในสภาพที่ดีก่อนทดลอง ค่าเฉลี่ยรวมมีค่าเท่ากับ 1.04 และค่าเฉลี่ยรวมหลังการทดลองมีค่าเท่ากับ 2.91 พฤติกรรมบ่งชี้ที่ 3 ประพฤติตนเป็นคนดีมีระเบียบวินัยและคุณธรรมก่อนทดลอง

ค่าเฉลี่ยรวมมีค่าเท่ากับ 1.08 และค่าเฉลี่ยรวมหลังการทดลองมีค่าเท่ากับ 2.89 พฤติกรรมบ่งชี้ที่ 4 เอาใจใส่สุขภาพอนามัยของตนเองก่อนทดลอง ค่าเฉลี่ยรวมมีค่าเท่ากับ 1.08 และค่าเฉลี่ยรวมหลังการทดลองมีค่าเท่ากับ 2.91

อภิปรายผล

1. เด็กปฐมวัยได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้กระบวนการกลุ่มตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ มีค่าคะแนนพฤติกรรมความรับผิดชอบก่อนทดลองและหลังทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้กระบวนการกลุ่มตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ จากการสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบก่อนทดลองและหลังทดลองมีค่าคะแนนที่แตกต่างกัน โดยก่อนการทดลอง เด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมความรับผิดชอบ 4.83 มีความรับผิดชอบที่แสดงออกอยู่ในระดับปานกลาง หลังจากที่ได้รับการทดลองเด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมความรับผิดชอบ 11.62 มีความรับผิดชอบที่แสดงออกอยู่ในระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับสุริยะหาญพิชัย (2560) ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มในรายวิชาสถานการณโลกปัจจุบัน ได้กล่าวไว้ว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม ซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้รับความรู้จากการลงมือปฏิบัติงานเป็นกลุ่ม กลุ่มจะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของสมาชิกแต่ละคน ซึ่งเป็นการเรียนรู้แบบช่วยเหลือกัน โดยกระบวนการทำงานร่วมกัน ทำให้ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในลักษณะพึ่งพากัน ดังนั้นเมื่อทำการสังเกตขณะทำการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้กระบวนการกลุ่มตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน 5 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นเตรียมความพร้อม คือ ขั้นตอนการแนะนำกิจกรรม จัดกลุ่ม จัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ และร่วมกันตั้งจุดมุ่งหมายของการเรียน

2) ขั้นดำเนินการสอน คือ ขั้นตอนนำเข้าสู่บทเรียน อธิบายขั้นตอนการทำกิจกรรมมอบหมายงาน แนะนำกระบวนการทำงานกลุ่มที่ดีและข้อตกลงโดยการวางเงื่อนไข เด็กวางหน้าที่ของสมาชิกของแต่ละคนในกลุ่มและวางเป้าหมายของกลุ่มร่วมกัน

3) ขั้นทำกิจกรรม คือ ขั้นตอนที่เด็กปฐมวัยได้ร่วมมือกันปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มตามที่ได้รับมอบหมายเพื่อบรรลุตามที่ตกลงไว้ โดยมีครูคอยสังเกต ช่วยเหลือเสริมแรงทางบวกและอำนวยความสะดวก

4) ขั้นตรวจสอบผลงาน คือ ขั้นตอนการตรวจสอบความถูกต้องของผลงานประเมินผลการทำงานกลุ่มกับเป้าหมายที่ตั้งไว้ ประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองและสมาชิกร่วมกันโดยครูจะเป็นผู้คอยเสริมแรงให้เด็กได้มีความมั่นใจมากขึ้น

5) ขั้นสรุปผลและนำไปใช้ คือ ขั้นตอนการสนทนาสรุปประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้จากการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน ประกอบเหตุการณ์ขณะเด็กทำกิจกรรมและการอธิบายเพิ่มเติมเพื่อช่วยเสริมแรงทางบวกให้เด็กสามารถนำข้อสรุปไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมจะพบว่า ในแต่ละช่วงระยะเวลาในสัปดาห์ที่ 1 และ 2 เด็กที่เป็นผู้นำในกลุ่มจะทำหน้าที่ในการสั่งการหรือบอกให้เพื่อนๆ ในกลุ่มช่วยกันปฏิบัติกิจกรรมให้สำเร็จ และหลังจากสัปดาห์ที่ 2 จะพบว่า ผู้นำกลุ่มจะมีการเตือนน้อยลง ทุกคนในกลุ่มเริ่มเข้าใจกระบวนการและปฏิบัติหน้าที่ที่ตนเองได้รับได้เป็นอย่างดีและเมื่อพิจารณาถึงพฤติกรรมที่แสดงออกของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้กระบวนการกลุ่มตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำจะพบว่า พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยมีการเกิดพฤติกรรมเหล่านั้นเพิ่มมากขึ้น และเมื่อได้รับสิ่งเร้าในรูปแบบเดิมการตอบสนองยังคงเป็นพฤติกรรมแบบเดิม และหลังจากจบการทดลองการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้กระบวนการกลุ่มตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำไป ผู้วิจัยพบว่า พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยยังคงอยู่แม้จะไม่มีสิ่งเร้า ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ เอมอร์ กฤษณะรังสรรค์ (2546) ที่ได้อธิบายการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์ ว่า การเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง และสกินเนอร์ให้ความสำคัญต่อการตอบสนองมากกว่าสิ่งเร้า โดยสกินเนอร์ได้อธิบาย คำว่า "พฤติกรรม" ว่าประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ตัว คือ 1) Antecedents คือ เงื่อนไขหรือสิ่งเร้าที่กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรม (สิ่งที่ก่อให้เกิดขึ้นก่อน) ทุกพฤติกรรมต้องมีเงื่อนไข 2) Behavior คือ พฤติกรรมที่แสดงออก และ 3) Consequences หรือผลกระทบ เกิดขึ้นหลังการทำพฤติกรรม เป็นตัวบอกว่าเด็กจะทำพฤติกรรมนั้นอีกหรือไม่ ซึ่งการให้การเสริมแรง (Reinforcement) มีผลทำให้เกิดการเรียนรู้ที่คงทนถาวร ดังนั้น การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้กระบวนการกลุ่มตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำในทุกขั้นตอน จะมีรูปแบบการสร้างสิ่งเร้าที่เป็นข้อกำหนดจากกระบวนการกลุ่มโดยระบุถึงผลที่ชัดเจน และเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมตามข้อกำหนดครูผู้สอนจะให้แรงเสริมกับเด็ก เพื่อให้เด็กได้รับรู้ถึงผลของการกระทำที่มีความสุขและเข้าใจพฤติกรรมที่แสดงออกว่าเป็นพฤติกรรมที่ดี ทำให้เด็กเกิดพฤติกรรมเหล่านั้น

นอกจากนี้การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้กระบวนการกลุ่มตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำยังทำให้เด็กเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเนื้อหาหน่วยการสอนเนื่องจากกระบวนการกลุ่มมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม รวมถึงขั้นตรวจสอบผลงาน และขั้นสรุปผลการนำไปใช้ จะทำให้เด็กได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเพื่อนกลุ่มอื่น ซึ่งเป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสังคมฝึกการกล้าแสดงออกอีกด้วย และเมื่อพิจารณาบรรยากาศในการจัดกิจกรรมจะพบว่า การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้กระบวนการกลุ่มตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำยังช่วยเด็กให้เกิดความรู้สึกร่วมกัน มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับครู ในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์นี้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้กับหน่วยการเรียนรู้ต่างๆ

2. พฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้กระบวนการกลุ่มตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ หลังการร่วมกิจกรรมสูงขึ้นจากก่อนการร่วมกิจกรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้กระบวนการกลุ่มตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำ และสังเกตพฤติกรรมความรับผิดชอบก่อนทดลองและหลังทดลอง พบว่าแตกต่างกัน โดยหลังการทดลองพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัยสูงขึ้นในทุกพฤติกรรมกรรมบ่งชี้ โดยในพฤติกรรมบ่งชี้ที่ 1 ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนก่อนทดลอง ค่าเฉลี่ยรวมมีค่าเท่ากับ 1.20 และค่าเฉลี่ยรวมหลังการทดลองมีค่าเท่ากับ 2.83 พฤติกรรมบ่งชี้ที่ 2 ดูแลรักษาเครื่องใช้ส่วนตัวให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและอยู่ในสภาพที่ดีก่อนทดลอง ค่าเฉลี่ยรวมมีค่าเท่ากับ 1.04 และค่าเฉลี่ยรวมหลังการทดลองมีค่าเท่ากับ 2.91 พฤติกรรมบ่งชี้ที่ 3 ประพฤติตนเป็นคนดีมีระเบียบวินัยและคุณธรรมก่อนทดลอง ค่าเฉลี่ยรวมมีค่าเท่ากับ 1.08 และค่าเฉลี่ยรวมหลังการทดลองมีค่าเท่ากับ 2.89 พฤติกรรมบ่งชี้ที่ 4 เอาใจใส่สุขภาพอนามัยของตนเองก่อนทดลอง ค่าเฉลี่ยรวมมีค่าเท่ากับ 1.08 และค่าเฉลี่ยรวมหลังการทดลองมีค่าเท่ากับ 2.91

จากข้อมูลดังกล่าว จะเห็นได้ว่าทุกพฤติกรรมบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความรับผิดชอบมีค่าคะแนนทางพฤติกรรมที่สูงขึ้น โดยในพฤติกรรมบ่งชี้ที่ 2 ดูแลรักษาเครื่องใช้ส่วนตัวให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและอยู่ในสภาพที่ดีมีค่าคะแนนแตกต่างกันมากที่สุด รองลงมาคือ พฤติกรรมบ่งชี้ที่ 3 ประพฤติตนเป็นคนดีมีระเบียบวินัยและคุณธรรม และพฤติกรรมบ่งชี้ที่ 4 เอาใจใส่สุขภาพอนามัยของตนเองก่อนทดลอง และพฤติกรรมบ่งชี้ที่ 1 ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนเป็นพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงน้อยที่สุดแต่ก็อยู่ในเกณฑ์ที่มีการพัฒนาที่ชัดเจนขึ้นมา 1 ลำดับชั้น และเมื่อพิจารณาถึงความเป็นไปได้และขั้นพัฒนาการตามอายุแล้วพบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยเริ่มต้นของพฤติกรรมบ่งชี้ที่ 1 ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนจะสูงกว่าพฤติกรรมอื่นๆ ทำให้คะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองนั้นเกิดการเปลี่ยนแปลงแต่ไม่ได้เปลี่ยนแปลงมากเท่ากับพฤติกรรมอื่นๆ แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้กระบวนการกลุ่มตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำนั้น ส่งเสริมพฤติกรรมความรับผิดชอบในทุกๆ ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับที่ สำเนียง ศิลป์ประกอบ (2540) กล่าวว่า การปลูกฝังความรับผิดชอบให้แก่เด็กควรปลูกฝังให้เหมาะสมกับวัยและตั้งแต่อายุยังน้อย ๆ เพราะการฝึกการปลูกฝังความรับผิดชอบนี้จะต้องใช้เวลานานพอสมควรและต้องมีการปลูกฝังทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน จนเกิดเป็นนิสัยโดยเฉพาะหากครูผู้สอนนำเข้าไปในกระบวนการเรียนการสอน จะช่วยส่งเสริมให้เด็กมีความคิดเป็นของตนเอง รู้จักช่วยตนเอง นั่นคือการเกิดความรู้สึกรับผิดชอบต่อตนเอง จนทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตัวเองขึ้นด้วย ดังนั้นรูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้กระบวนการกลุ่มตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำจึงถือเป็นรูปแบบการจัดกิจกรรมอีกรูปแบบหนึ่งที่เหมาะสมกับการส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้กระบวนการกลุ่มตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำเพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบ ควรเปิดโอกาสให้เด็กปฐมวัยได้เลือกวางแผนในการทำกิจกรรมด้วยตนเอง โดยครูทำหน้าที่ในการให้แรงเสริมและกระตุ้นให้เด็กปรับหรือเปลี่ยนหน้าที่ในการทำกิจกรรม

2. การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กควรใช้แรงเสริมทางบวกและสร้างสิ่งเร้าที่เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน เพราะเด็กมีความแตกต่าง

3. การปรับพฤติกรรมหรือส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ครูและเด็กต้องมีสานสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และครูต้องให้แรงเสริมเด็กอย่างต่อเนื่อง ไม่เร่งรีบในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นกับเด็ก

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยต่อเนื่องเกี่ยวกับความรับผิดชอบในเด็กปฐมวัยเพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลงของความเชื่อมั่นในตนเองของแต่ละช่วงวัยที่ชัดเจนขึ้น
2. ควรมีการศึกษาวิจัยถึงผลการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้กระบวนการกลุ่มตามทฤษฎีการวางเงื่อนไขแบบการกระทำเพื่อส่งเสริมหรือพัฒนาในด้านอื่น ๆ ของเด็กปฐมวัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560* (พิมพ์ครั้งที่ 1). โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย*. เซเว่น พรินติ้ง กรุ๊ป.
- บุญธาดา ม้วยเผือก. (2544). *การศึกษาการส่งเสริมวินัยให้กับเด็กวัยอนุบาลของผู้ปกครองในชุมชนเกษตรกรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขตการศึกษา 11* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].
- ปราณี อยู่ประสิทธิ์. (2547). *การพัฒนาพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบโดยใช้กระบวนการสร้างค่านิยมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดบ้านทิง จังหวัดสุพรรณบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช].
- สมเกียรติ ศรีรุ่งเรือง, และสิทธิพล อาจอินทร์. (2555). การพัฒนาทักษะกระบวนการกลุ่มและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพ และการป้องกันโรค กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบซีปปา (CIPPA Model) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 35(3), 65-71.
- สุริยะ หาญพิชัย. (2560). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้การเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มในรายวิชาสถานการณ์โลก ปัจจุบัน. *วารสารลวงศรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี*, 4(1), 15-24.
- สำเนียง ศิลป์ประกอบ. (2540). *ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนความรับผิดชอบในการเรียนและความเชื่อมั่นในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยบทเรียนสำเร็จรูปกับนักเรียนที่เรียนด้วยการสอนตามคู่มือครู* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].
- เอมอร กฤษณะรังสรรค์. (2546). *การประยุกต์จิตวิทยาเพื่อการเรียนรู้*. สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.